

“MUZEY – TARIX VA MA’NAVIYAT XAZINASI”

Y. Zoirova ¹

¹ “Termiz” davlat muzey-qo‘riqxonasi San’at va etnografiya
bo‘limi yetakchi mutaxassisi

**MAQOLA
MALUMOTI****ANNOTATSIYA:****MAQOLA TARIXI:***Received: 11.06.2025**Revised: 12.06.2025**Accepted: 13.06.2025***KALIT SO‘ZLAR:**

*muzey, tarixiy meros,
yoshlar tarbiyasi,
ma’naviyat, etnografiya,
ilmiy-ma’rifiy faoliyat.*

Mazkur maqolada muzeylarning yoshlar tarbiyasidagi o‘rni, ularning tarixiy ong va milliy qadriyatlarni shakllantirishdagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, muzeylarning ta’lim-tarbiya jarayonidagi ilmiy-ma’rifiy imkoniyatlari yoritilgan.

KIRISH. Har bir xalqning o‘z tarixiy xotirasi, madaniy merosi va ma’naviy qadriyatlari mavjud. Bu merosni asrab-avaylash, uni kelajak avlodga yetkazish eng muhim vazifalardan biridir. Ana shunday ulug‘ maqsadga xizmat qiluvchi muqaddas maskanlardan biri bu – muzeylardir.

Asosiy qism: Muzey – bu faqat qadimiy buyumlar saqlanadigan joy emas, balki tirik tarix, ma’rifat manbai va ta’limiy maskandir. Unda xalqning turmush tarzi, urf-odati, hunarmandchiligi, san’ati, urush va tinchlikdagi holati, buyuk ajdodlarning hayoti va faoliyati aks etgan. Ayniqsa, mahalliy tarixiy-etnografik muzeylar yoshlar uchun beqiyos o‘quv maktabidir.

Misol uchun, Surxondaryo viloyatidagi muzeylar bu hududda yashagan qadimiy xalqlarning hayoti, qadriyatlari, mehnat faoliyati va urf-odatlarini yoritadi. "Termiz" davlat muzey-qo‘riqxonasi balansidagi Fayoztepa, Kampirtepa, Qoratepa, Zurmala kabi tarixiy obidalar bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, u yerda topilgan artefaktlar orqali o‘rta asrlar sivilizatsiyasi haqida chuqur tasavvur hosil qilish mumkin.

Muzeylar maktab o'quvchilari, talaba-yoshlar uchun tarbiyaviy ahamiyatga ega. Ular nafaqat tarixiy bilim olishadi, balki milliy o'zlikni anglaydi, ajdodlarga hurmat ruhida kamol topadi. Bu esa yosh avlodni vatanparvarlik, mehnatsevarlik, tarixga hurmat ruhida tarbiyalashda katta o'rin tutadi.

Xulosa: Muzey – bu o'tmish bilan bugunning, avlodlar bilan kelajakning ko'prigidir. Uni asrash, rivojlantirish va yosh avlodni muzeyga olib borish har birimizning burchimizdir. Zero, o'z tarixini bilgan, qadriyatlarini e'zozlagan xalq hech qachon yo'qolmaydi.

Muzeylarning Yoshlar Tarbiyasidagi Ilmiy-ma'rifiy Ahamiyati

Yoshlar – har qanday jamiyatning kelajagi. Ularning har tomonlama barkamol, vatanparvar va ma'naviy yetuk bo'lib voyaga yetishida tarixiy xotirani tiklash va uni ongli ravishda anglash muhim ahamiyatga ega. Bu borada muzeylar muhim ilmiy-ma'rifiy va tarbiyaviy manba sifatida xizmat qiladi. Ayniqsa, etnografik va tarixiy muzeylar orqali o'quvchi-yoshlarda milliy g'urur, ajdodlarga hurmat, tarixga mehr kabi tuyg'ular shakllanadi.

Asosiy qism

1. Muzey – tarixiy va ma'naviy xotira markazi

Muzeylar qadimiy buyumlar, arxeologik topilmalar, san'at asarlari va boshqa moddiy-madaniy meros namunalarini jamlab, ularni tizimli tarzda tadqiq qiladi va ommaga taqdim etadi. Bu jarayon nafaqat tarixni saqlash, balki uni ilmiy asosda o'rganish va yosh avlodga yetkazish imkonini yaratadi.

2. Yoshlar tarbiyasida muzeyning tutgan o'rni

Bugungi globallashtirish davrida yoshlarning tarixiy ildizlaridan uzilib qolmasligi muhimdir. Shu nuqtai nazardan, muzey ekskursiyalari, ko'rgazmalari va interaktiv darslari ularning milliy o'zlikni anglashida beqiyos rol o'ynaydi. Masalan, Surxondaryo viloyatidagi Termiz arxeologiya muzeyi, Etnografiya muzeyi hamda boy tarixiy obidalar bilan tanishish yoshlarni tarixiy tafakkurga undaydi.

3. Muзей va ta'lim integratsiyasi

So'nggi yillarda ta'lim tizimi bilan muzeylar o'rtasidagi hamkorlik kuchaymoqda. O'quv rejalari doirasida muzeylarda o'tkaziladigan amaliy mashg'ulotlar, tarixiy ekskursiyalar o'quvchilarda tanqidiy va tizimli fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, ular tarixiy-tahliliy yondashuvni o'zlashtiradi.

Xulosa

Muzeylar yoshlar tarbiyasida ajralmas manba bo'lib, ularning ongli, ma'naviy yetuk va vatanparvar shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi. Tarixiy merosni ilmiy asosda

o'rganish va uni keng ommaga yetkazish orqali muzeylar kelajak avlodga o'zligini anglashda mustahkam poydevor bo'lib xizmat qiladi. Shu bois, muzeylar faoliyatini rivojlantirish va ularni ta'lim jarayoniga keng jalb etish dolzarb masalalardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Islom Karimov. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Ma'naviyat, tarixiy xotira, yoshlar tarbiyasida madaniyatning o'rni haqidagi asosiy g'oyalar shu asardan olindi.
3. O'zbekiston Respublikasi Madaniyat va Turizm Vazirligi materiallari.
4. Muzeylarning ilmiy-ma'rifiy faoliyati, ta'lim tizimi bilan integratsiyasi, qonuniy asoslari haqida rasmiy hujjatlar.
5. O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi.
6. Muzeyshunoslik asoslari. – Toshkent: Fan, 2019.
7. Muzeyning ilmiy, tarbiyaviy, madaniy vazifalari haqidafundamental ma'lumotlar shu kitobdan olingan.
8. To'raxo'jayev A. Milliy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2017.
9. Milliy o'zlik, tarixiy ong va yoshlar tarbiyasi o'rtasidagi bog'liqlik haqidagi nazariy tushunchalar.
10. Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan tasdiqlangan darslik va o'quv qo'llanmalar: